

CAMPANIE ÎMPOTRIVA MANIPULĂRII INFORMAȚIONALE PRIN INTERMEDIUL MASS-MEDIA

RAPORT DE MONITORIZARE a instituțiilor mass-media privind prezentarea subiectelor de interes public major pentru stabilirea posibilelor tendințe de manipulare informațională

nr. 2,
mai-iulie 2014

National Endowment for Democracy
Supporting freedom around the world

Campania împotriva manipulării informaționale a fost lansată de **Asociația Presei Independente (API)** cu suportul **Free Press Unlimited (Olanda)** și **National Endowment for Democracy (SUA)**. Raportul de monitorizare a fost realizat în cadrul proiectului "Promovarea jurnalismului obiectiv și creșterea nivelului de educație în domeniul mass-media a locuitorilor din regiunile Moldovei", finanțat de **National Endowment for Democracy (NED)**.

Opiniile exprimate reprezintă poziția autorilor care nu neapărat coincide cu poziția finanțatorului.

www.api.md

I. INFORMAȚII GENERALE

În perioada 1 februarie – 31 octombrie 2014, Asociația Presei Independente (API) monitorizează un șir de instituții mass-media din Republica Moldova pentru a stabili tendințele de manipulare informațională a opiniei publice. Rezultatele monitorizării, inserate în rapoarte trimestriale, prezintă o analiză în profunzime a modului în care principalele instituții de presă din țară reflectă aceleași subiecte de interes public, subiecte ce vizează anumiți actori politici sau economici.

Scopul și obiectivele monitorizării:

De a stabili tendințele de manipulare de către mass-media în abordarea subiectelor controversate ce vizează actori politici sau economici, de a încuraja presa să se abțină de la manipulare și de a ajuta consumatorii de produse mass-media să facă distincție între manipulare și reflectarea corectă și echidistanță a realității.

Criteriile de selectare a mass-media monitorizate:

- Forma de proprietate – publice și private
- Aria de acoperire – naționale și regionale
- Limba – română și rusă
- Impactul – tirajul și auditoriul

Presa scrisă: *Timpul*, *Ziarul Național*, *Komsomolskaya Pravda v Moldove* (au fost analizate versiunile online ale acestor publicații)

Audiovizual: *Moldova 1*, *Prime TV*, *Publika TV* (emisiunile de dezbateri - la postul de televiziune, știrile – pe pagina web *Publika.md*), *Jurnal TV*, *Accent TV* (versiunea online), *Pro TV*, *TV 7* (emisiunile de dezbateri - la postul de televiziune, știrile – pe pagina web *Tv7.md*)

Presa online: *Omg.md*, *Jurnal.md*

Proceduri de analiză:

Materialele relevante au fost supuse unei analize comparative, drept text de referință servind comunicatele de presă, declarațiile pentru presă făcute la conferințe sau briefinguri, în parlament, guvern, alte instituții ale statului sau private.

A fost aplicată, în principal, metoda analizei calitative de conținut. Ținând cont de faptul că manipularea prin intermediul mass-media se produce deseori prin selectarea evenimentelor pentru reflectare, selectarea surselor, tendențiozitatea textelor și titlurilor, selectarea imaginilor video, a fotografiilor și a legendelor la acestea, a fost măsurată frecvența și perspectiva abordării subiectelor respective, analizate sursele utilizate, tonalitatea reflectării subiecților știrilor, imaginile și limbajul utilizat.

Subiectele monitorizate au fost identificate în funcție de importanța acestora și corespunderea lor cu interesul public.

Printre principalele subiecte monitorizate în perioada 1 mai-31 iulie 2014 s-au numărat:

- proiectul de lege al deputaților liberal-reformatori privind contracararea acțiunilor separatiste (19-25 mai 2014),
- protestele fermierilor (26 mai-1 iunie 2014),
- disensiunile din interiorul Partidului comuniștilor (2-8 iunie, 16-22 iunie și 7-13 iulie 2014),
- refuzul Ministerului Justiției de a înregistra modificările la statutul Partidului Popular Republican (9-18 iunie 2014),
- semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană (23-29 iunie 2014),
- demisia ministrului Economiei (30 iunie-6 iulie 2014),
- devalorizarea leului moldovenesc (30 iunie-6 iulie 2014),
- rezultatele examenelor de bacalaureat (30 iunie-6 iulie 2014),
- proiectul noului Cod al educației (7-13 iulie 2014),
- embargoul introdus de Federația Rusă la importul de fructe și conserve din Republica Moldova (21-28 iulie 2014).

Raportul își propune să identifice și să prezinte cazurile când instituțiile mass-media monitorizate au admis încălcări deontologice în reflectarea subiectelor selectate și/sau au utilizat tehnici de manipulare informațională.

II. TENDINȚE GENERALE ÎN MASS-MEDIA DIN R. MOLDOVA

Datele monitorizării în perioada 1 mai - 31 iulie 2014 au scos în evidență anumite tendințe de manipulare informațională din partea unor instituții mass-media în reflectarea subiectelor de interes public.

Manipularea s-a produs în special prin:

Selectarea/filtrarea informațiilor – în perioada de referință au fost înregistrate mai multe cazuri când mass-media au selectat subiectele pentru mediatizare în funcție de simpatiile sau antipatiile lor față de anumiți actori guvernanți și/sau politici. Or, filtrarea știrilor și a informației vorbește despre apărarea intereselor de grup, și nu ale publicului larg. Astfel, *protestul din UTA Gagauz Yeri* în ziua semnării Acordului de asociere cu Uniunea Europeană a fost ignorat de marea majoritatea a instituțiilor mass-media monitorizate. Unele mass-media au filtrat informația, pentru a nu-i pune în lumină proastă pe anumiți protagoniști (de exemplu, *Prime TV, Publika TV, Timpul*). La fel, *protestelor producătorilor agricoli* în legătură cu embargoul impus de Federația Rusă a rămas în afara agendei unor instituții mass-media (de exemplu, *Accent TV, Ziarul Național*). *Accent TV, Jurnal.md* și *Jurnal TV* nu au publicat materiale despre refuzul Ministerului Justiției de a înregistra modificările la statutul Partidului Popular Republican.

Exacerbarea faptelor – o altă tehnică de manipulare la care au recurs unele instituții mass-media monitorizate a constat în exacerbarea faptelor, cu scopul de a perpetua și promova anumite mesaje. Aceasta s-a realizat fie prin acordarea unei prea mari atenții detaliilor, fie prin

exagerarea faptelor. Cel mai des la exacerbarea faptelor a recurs portalul *Omg.md* (în reflectarea subiectelor care se referă la PCRМ).

Selecția surselor – în unele cazuri instituțiile mass-media monitorizate au asigurat un pseudo-pluralism de opinii, fiind selectate surse și opinii care să exprime același gând, să transmită același mesaj și să fie avocați ai aceleiași cauze, cu scopul de a perpetua percepția pozitivă sau negativă despre anumiți actori. Acest procedeu a fost utilizat frecvent de majoritatea mass-media monitorizate la reflectarea subiectelor privind semnarea *Acordului de asociere cu UE, tensiunile din PCRМ, embargoul impus de Rusia*.

Tendențiozitatea informației – producerea și difuzarea informațiilor tendențioase a fost un procedeu utilizat de o parte din instituțiile mass-media monitorizate. În unele cazuri, în știri au fost inserate elemente discriminatorii și defăimătoare, realitatea fiind prezentată prin prisma autorilor (de exemplu, *Omg.md, Accent TV*, în știrile controversate referitoare la *embargoul rusesc, cele privind semnarea Acordului de asociere*). Unele media au recurs la selectarea anumitor pasaje din declarațiile persoanelor oficiale care, odată scoase din context, au servit întru susținerea tezelor proprii (de exemplu, *Omg.md*).

Limbaj/etichetare – în perioada de referință, unele mass-media monitorizate au recurs la astfel de modalități de manipulare a informației cum ar sunt etichetarea sau prezentarea informațiilor pe un ton sarcastic sau persiflator, utilizarea termenilor peiorativi față de un eveniment sau față de un personaj (de exemplu, *Accent TV*, în materialele despre *Acordul de asociere, Publika TV*, în materialele despre disensiunile din PCRМ).

Titluri/imagini, efecte video și audio – cu mici excepții, mass-media monitorizate nu au recurs la titluri și imagini pentru a manipula. Totuși au fost înregistrate cazuri în care unele media au selectat imaginile și materialele video astfel încât să prezinte anumiți actori în lumină negativă, recurgând la efecte audio-video pentru a amplifica mesajul negativ pe care doreau să-l transmită publicului (de exemplu, *Publika TV*, în materialele despre disensiunile din PCRМ).

III. ANALIZA DATELOR¹

Subiectul 1: *Protestele fermierilor (26 mai – 1 iunie 2014)*

Context

La 28 mai 2014, mai multe organizații de fermieri au organizat, sub egida Federației Naționale a Fermierilor, o acțiune de protest în fața Casei Guvernului, solicitând subvenții mai mari pentru fermieri, reducerea prețurilor la carburanți, dar și asigurarea transparenței pieței petroliere. Potrivit mass-media, la acțiune au participat în jur de 1000 de persoane care au formulat revendicări și au amenințat că, dacă acestea nu vor fi satisfăcute, vor reveni în termen de o lună cu proteste de amploare. În declarații pentru presă, ministrul Agriculturii a afirmat că problemele enunțate nu țin de competența ministerului, iar ministrul Economiei a declarat că adevărații fermieri sunt în câmp, nu umblă cu mâna întinsă și nu se ocupă de politică, și că este gata să demisioneze în cazul în care asta ar soluționa problemele agriculturilor. Ulterior, organizațiile de fermieri au cerut, într-o conferință de presă, demisia lui Valeriu Lazar, iar Ministerul Economiei a difuzat un comunicat de presă în care explică declarațiile lui Valeriu Lazar.

Subiectul a fost abordat pe larg de marea majoritate a mass-media monitorizate, care au informat atât despre intenția organizațiilor de fermieri de a organiza protestul, cât și despre acțiunea propriu-zisă.

Postul de televiziune **Accent TV** a avut mai multe știri la subiectul dat, toate fiind prezentate din perspectiva Partidului Comuniștilor. Titlurile, în unele cazuri, sunt similare sloganurilor electorale, cum ar fi, de exemplu, știrea din 28 mai 2014 [ПКРМ: СЕЛЬСКОМУ ХОЗЯЙСТВУ БЫТЬ!](#)² („PCRМ: agricultura va exista!”). Materialul face o retrospectivă a stării sectorului agrar din anii ‘90 încoace, prezentând în culori roz rezultatele înregistrate după venirea comuniștilor la putere în 2001 și situația „haotică” pe care o avem în prezent. Imaginile de arhivă ilustrează momentele referitoare la guvernarea comunistă cu lanuri frumoase, fermieri mulțumiți, roadă, tehnică nouă și agriculturi care vorbesc despre reușitele în domeniu. Partea ce ține de politica statului din ultimii ani este prezentată ca un haos și ilustrată cu imagini ce prezintă un lan de floarea-soarelui uscată. Știrea durează aproape opt minute și conține în final sugestiile comuniștilor pentru cei de la guvernare. O altă știre din 28 mai, intitulată [ФЕРМЕРЫ: “ВЛАСТЬ РАЗРУШАЕТ СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО”](#)³ (Fermierii: „Guvernarea distruge agricultura”), pune accentul pe indiferența totală a autorităților față de domeniul agricol. Știrea cu durata de peste șapte minute relatează despre unele lacune, cum ar fi monopolul de pe piața agricolă, prețurile mari la pesticide și îngrășăminte, lipsa pieței de desfacere etc. Ca surse apar mai mulți protestatari, care acuză guvernării de dorința de a distruge acest sector și de a se îmbogăți, iar ministrul Agriculturii, potrivit postului, se spală pe mâini, afirmând că cerințele agricultorilor nu au tangență cu Ministerul Agriculturii. La 3 iunie Accent TV a informat despre apelul Federației

---

¹ *Studiile de caz sunt prezentate în ordine alfabetică*

² <http://a-tv.md/index.php?newsid=2325>

³ <http://a-tv.md/index.php?newsid=2326>

Naționale a Fermierilor adresat președintelui Timofti și premierului Leancă de a-l demite pe Valeriu Lazăr⁴. Știrea vine cu informații de la conferința de presă, dar nu solicită și opinia lui Lazăr, fiind inserate doar crâmpeie dintr-o declarație de presă făcută anterior.

Versiunea online a publicației *Komsomolskaya Pravda v Moldova* a avut două știri prin care informa despre intenția fermierilor de a organiza proteste și nu a mai revenit la subiect decât doar la 30 mai 2014, după ce Ministerul Economiei a publicat pe site un comunicat. Intitulat [Валерий Лазэр обвиняет бывшего министра сельского хозяйства Молдова Валерия Косарчука в том, что он обманывает фермеров и пользуется их проблемами](#)⁵ („Valeriu Lazăr îl acuză pe fostul ministru al Agriculturii Valeriu Cosarciuc că îi minte pe fermieri și se folosește de problemele lor”), materialul prezintă o mare parte din comunicat, fără a solicita și părerea celor acuzați că ar face partizanat politic.

Agenția de știri online *Omega* a avut trei știri la această temă, toate dezechilibrate, fiind prezentate doar opinii ale protestatarilor, fără a insera și opinia autorităților, păreri ale experților independenți. În știrea [Ministerul de resort își declină responsabilitățile privind problemele agricultorilor din Moldova](#)⁶, publicată la 28 mai 2014, nu se separă faptele de opinie, autorul apreciind atitudinea ministrului Agriculturii drept nepăsătoare față de fermieri și nemulțumirile agricultorilor. Iar în finalul știrii din aceeași zi [Fermierii vorbesc despre pericolul care vine din Uniunea Europeană](#)⁷, se spune că, potrivit experților, partea economică a Acordului de Asocierie cu UE este una distructivă pentru economia Moldovei, fără a se face referire la vreun expert concret care ar fi menționat acest lucru.

Știrile difuzate de *Prime TV* la această temă au avut un caracter mai mult sau mai puțin tendențios, manifestat prin atitudinea pro-guvernamentală, percepută din plasarea unor accente subtile, cum ar fi, de exemplu, în știrea din buletinul „Primele Știri” din 27 mai 2014⁸ care anunța protestul din 28 mai. Deși a avut un caracter pur informativ, de anunț, informația de context menționa că *”protestul fermierilor este organizat în pofida faptului că toți miniștrii au semnat Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală, așa cum au cerut anterior agricultorii.”* La 28 mai, Prime TV a revenit la subiect, difuzând știrea cu titlul [Vor drepturi europene](#)⁹ (buletinul „Primele Știri”), în care se face trimitere doar la declarația ministrului Agriculturii, fără a fi inserată și declarația ministrului Economiei (reprezentant PD), care a declarat în acea zi că: *„Agricultorii adevărați, care sunt în câmp acum, nu îmblă cu mâna întinsă. Oamenii caută finanțări, caută proiecte, ei lucrează. Dar cei care nu au cu ce se ocupa, fac politică”*. Subiectivismul transpare și din astfel de formulări ca *„Deși organizatorii au anunțat că la eveniment vor participa peste cinci mii de persoane, la eveniment nu au fost prezente nici 2000 de persoane”*, fiind plasat subtil accentul pe lipsa de interes din partea fermierilor față de acțiunea respectivă.

⁴ <http://a-tv.md/index.php?newsid=2352>

⁵ <http://www.kp.md/online/news/1749511/>

⁶ <http://omg.md/ro/116343/> - notă: din iunie 2014, versiunea în limba română a site-ului Omg.md nu mai este activă

⁷ <http://omg.md/ro/116344/> - notă: din iunie 2014, versiunea în limba română a site-ului Omg.md nu mai este activă

⁸ <http://www.prime.md/rom/video/other/item2038/#main> - minutul 16:32

⁹ <http://www.prime.md/rom/video/other/item2042/#main> - minutul 03:52

Versiunea online a publicației **Timpul** a preluat la 27 mai 2014 o știre de pe site-ul Agora.md care anunță protestele de a doua zi¹⁰. De notat că fotografia care ilustrează știrea este una veche, făcută la proteste fermierilor din anii trecuți, când aceștia au ieșit pe drumurile naționale cu utilajele agricole. Ziarul revine a doua zi cu un material sumar, preluat de pe Jurnal.md¹¹ și un fotoreportaj din piață. Deși face referire la sursă, ziarul schimbă cifrele privind numărul protestatarilor, menționând că la protest ar fi participat circa o sută de persoane (în știrea de pe Jurnal.md se spune de aproximativ 2000), iar din imagini este evident că în piață au fost mai mult de o sută de persoane.

Subiectul 2: Tensiunile/disensiunile din Partidul comunistilor (2-8 iunie, 16-22 iunie și 7-13 iulie 2014)

Context

La 23 mai 2014, deputatul comunist Mark Tkaciuk a anunțat că renunță la mandatul său, fără a oferi detalii privind motivele retragerii din Parlament. Ulterior, la 6 iunie, în cadrul unui briefing pentru presă, acesta a declarat că în rândul PCRМ ar avea loc o rebeliune, lăsând să se înțeleagă că rebelii ar fi conduși de Vladimir Plahotniuc, vicepreședintele Partidului Democrat, cu scopul de a prelua controlul asupra Partidului Comunistilor, pentru a-l distruge. În cadrul aceluiași eveniment, Tkaciuk a lăsat să se înțeleagă că disensiunile din rândul partidului și plecarea sa din parlament ar fi și din cauza neînțelegerilor cu privire la vectorul politic extern adoptat de liderul PCRМ, Vladimir Voronin. La 7 iunie, la ședința plenară a Comitetului Central al PCRМ, Marc Tkaciuk, Grigore Petrenco și Iurie Muntean au fost excluși din organele de conducere ale PCRМ, la propunerea lui Vladimir Voronin. Toți trei nu au fost de acord cu excluderea, dar au declarat că vor rămâne membri ai PCRМ. Ulterior, la 9 iulie, Grigore Petrenco i-a cerut lui Vladimir Voronin să se retragă de la șefia partidului, pe care, potrivit lui, l-ar fi vândut lui Vladimir Plahotniuc. Petrenco a mai declarat că ar putea candida la funcția de președinte PCRМ.

O parte din instituțiile mass-media monitorizate au reflectat cu lux de amănunte subiectul disensiunilor din interiorul Partidului comunistilor din Republica Moldova (PCRМ), în timp ce altă parte l-au trecut sub tăcere, informând sumar despre unele momente importante și lăsând în umbră altele, la fel de importante.

Postul de televiziune **Accent TV** a avut pe parcursul a trei săptămâni o singură știre la acest subiect: „[ТКАЧУК: ПКРМ ОДЕРЖИТ ПОБЕДУ НА ВЫБОРАХ](http://www.timpul.md/articol/agricultorii-ies-la-proteste-in-faa-guvernului-indignai-de-majorarea-preului-la-carburani-59534.html)”¹² („Tkaciuk: PCRМ va câștiga alegerile”), difuzată la 6 iunie 2014, și o ediție a emisiunii „1+1”¹³, din 11 iulie 2014, la care a

¹⁰ <http://www.timpul.md/articol/agricultorii-ies-la-proteste-in-faa-guvernului-indignai-de-majorarea-preului-la-carburani-59534.html>

¹¹ <http://www.timpul.md/articol/agricultorii-au-ieit-in-strada-suparai-ca-le-sunt-incalcate-drepturile-%28galerie-foto%29-59599.html>

¹² <http://accenttv.md/index.php?newsid=2368>

¹³ <http://accenttv.md/index.php?newsid=2530>

fost invitat deputatul PCRM Grigore Petrenco. Știrea anunță în lead despre faptul că în PCRM ar fi vorba de o rebeliune orchestrată de Vladimir Plahotniuc, după care sunt incluse imagini video de la conferința de presă a lui Tkaciuk cu durata de 11 minute. În concluzie, ținând cont de gradul de interes public al subiectului și de mediatizarea masivă a acestuia de celelalte instituții media, se poate afirma că Accent TV a manipulat prin omisiune, ignorând deliberat subiectul.

Portalul de știri **Jurnal.md** a publicat 13 materiale relevante, inclusiv două materiale de opinie, preluate de pe bloguri. O parte din știrile la această temă au fost dezechilibrate, prezentând o singură parte din conflict și fără opinia celui acuzat de preluarea controlului asupra PCRM (exemple: [Tkaciuk: PCRM este utilizat de Plahotniuc pentru a-l șantaja pe Filat](#)¹⁴, din 6 iunie 2014, „[Păpușarul a preluat organele de conducere a PCRM](#)”¹⁵, „[PCRM este acaparat de persoanele lui Plahotniuc](#)”¹⁶, publicate la 7 iunie). La 9 iulie, Jurnal.md a postat o știre de la conferința de presă a lui Grigore Petrenco¹⁷, cu accentul pe acuzațiile acestuia, fără a insera și opinia PCRM, care a difuzat în aceeași zi un comunicat de presă ca replică la acuzațiile lui Petrenco. În concluzie se poate de afirmat că la reflectarea disensiunilor din interiorul PCRM, Jurnal.md a avut carențe la capitolul echilibrul surselor.

Postul de televiziune **Jurnal TV** a difuzat opt știri și două emisiuni la acest subiect, care în general au întrunit principiile jurnalismului profesionist. În unele știri au fost citate surse anonime din PCRM și s-a menționat că reporterul a făcut tentative de a contacta reprezentanții PCRM și pe Vladimir Plahotniuc, dar aceștia fie nu au fost de găsit, fie nu au comentat, deocamdată, afirmațiile. Totodată, știrile realizate în baza discuțiilor de la emisiunile nu au fost echilibrate. Astfel, la 6 iunie 2014, Jurnal TV a difuzat știrea intitulată [Voronin a cedat șantajului oligarhic](#)¹⁸ care prezintă o sinteză a principalelor idei enunțate de către invitații emisiunii „*Cabinetul din umbră*” din 5 iunie. Toate părerile susțin teza unei presupuse alianțe/înțelegeri între liderul PCRM cu Vladimir Plahotniuc și PD, dar nu este inclusă și părerea acestora. Or, reporterul ar fi putut solicita a doua zi opinia celor vizați pentru a asigura echilibrul știrii.

Postul public de televiziune **Moldova 1** a oglindit subiectul respectiv în șase știri, două din ele fiind sumare, bazate fie pe alte surse media, fie pe presupuneri ale reporterului. Nu toate știrile au fost echilibrate, oferindu-i publicului păreri din ambele tabere ale controversii. Astfel, la 4 iunie 2014, Moldova 1 a informat despre cererea liderului PCRM Vladimir Voronin de a-i exclude pe Iurie Muntean și Grigore Petrenco din organele de conducere ale partidului¹⁹, ca sursă a informației servind o știre a „Ziarului Național”, care a citat surse anonime. Totuși, reporterul a anunțat că Moldova 1 a încercat să ia legătură cu persoanele vizate, însă fără succes. La 5 iunie postul public a revenit cu o știre afirmând că *“se pare că Voronin a confirmat indirect”*, textul fiind în disonanță cu titlul [„Zvonuri confirmate”](#)²⁰. La 6 iunie, Moldova 1 a

¹⁴ <http://www.jurnal.md/ro/news/tkaciuk-pcrm-este-utilizat-de-plahotniuc-pentru-a-l-antaja-pe-filat-1170799/>

¹⁵ <http://www.jurnal.md/ro/news/papu-arul-a-preluat-organele-de-conducere-a-pcrm-1170845/>

¹⁶ <http://www.jurnal.md/ro/news-pcrm-este-acaparat-de-persoanele-lui-plahotniuc-1170846/>

¹⁷ <http://www.jurnal.md/ro/news-voronin-sa-plece-de-la-efia-pcrm-a-cedat-partidul-lui-plahotniuc-1172964/>

¹⁸ <http://jurnaltv.md/ro/news/2014/6/6/voronin-a-cedat-santajului-oligarhic-10033723/>

¹⁹ <http://trm.md/ro/mesager/mesager-din-4-iunie-2014/> - minutul 13:58

²⁰ <http://trm.md/ro/mesager/mesager-din-5-iunie-2014/> - minutul 07:00

reflectat briefingul lui Mark Tkaciuk, anunțând în știrea „[Revoluție în PRCM](#)”²¹ că acesta „îl acuză dur” pe Vladimir Voronin. Prezentatorul mai spune: „*comunistul (Tkaciuk – n.a.) afirmă că Voronin ar cocheta cu Vlad Plahotniuc, tradând astfel principiile partidului*” În realitate, în declarația de la conferința de presă, pusă pe post de Moldova 1, nu se conțin acuzații directe în adresa lui Voronin și nici vreo referire la persoana lui Plahotniuc, reporterul însă vine cu propriile deducții, lucru care poate deruta telespectatorul. La 9 iulie, postul public de televiziune a inserat o știre de la conferința de presă a lui Grigore Petrenco, informând telespectatorii că Petrenco i-a cerut lui Voronin să demisioneze pentru trădare²², lăsând în afara știrii acuzațiile că Voronin ar fi vândut partidul lui V. Plahotniuc.

În concluzie, pornind de la gradul de importanță a interesului public față de subiectul respectiv, se poate conchide că Moldova 1 nu a reușit să reflecte acest subiect obiectiv și echidistant. Informația difuzată nu a fost în măsură să informeze telespectatorii asupra situației din PRCM, să le ofere păreri din ambele tabere, dar și mai multe păreri ale experților independenți, ale analiștilor politici care ar fi vărsat lumină asupra celor derulate în interiorul principalului partid de opoziție.

Portalul de știri **Omg.md** a urmărit îndeaproape subiectul, publicând 11 știri la această temă. Marea majoritate a acestora au fost dezechilibrate, iar unele au avut tentă propagandistică și inoculând ideea că PRCM oricum va câștiga, inclusiv la alegerile din 2014. Conferința de presă a lui Mark Tkaciuk a fost reflectată cu lux de amănunte. La 6 iunie 2014, de exemplu, Omg.md a inserat tocmai șase știri de la această conferință de presă, între care și textul separat al declarației lui Tkaciuk, în care se lansează acuzații la adresa lui Vladimir Plahotniuc că ar fi cumpărat PCMR și la adresa lui Vladimir Voronin că ar fi vândut partidul. De cele mai dese ori, părții acuzate nu i-a fost oferit dreptul la replică, în schimb au fost citate surse care au susținut poziția părții acuzatoare. În unele cazuri s-a făcut trimitere la surse anonime din PRCM, majoritatea știrilor nu au conținut informație de context, nici opinii ale experților independenți sau ale analiștilor politici. Drept exemple de știri dezechilibrate, care au prezentat o singură parte din conflict pot servi: [Партия коммунистов подверглась захвату со стороны плахотнюковских мятежников – Ткачук](#)²³ („Partidul comunistilor a fost acaparat de către mercenarii lui Plahotniuc”), [Ткачук: Партия коммунистов одержит Победу!](#)²⁴ („Tkaciuk: Partidul comunistilor va repurta victoria!”), [Партия коммунистов одержит победу на выборах – Марк Ткачук](#)²⁵ („Partidul comunistilor va câștiga alegerile – Mark Tkaciuk”), [Ткачук: ПКРМ не допустит сдачи Молдовы в руки Плахотнюка и Филата](#)²⁶ (Tkaciuk: PRCM nu va permite cedarea Moldovei în mâinile lui Plahotniuc și Filat”), toate publicate pe 6 iunie, sau [Коммунисты-противники Плахотнюка, исключены из руководящих органов ПКРМ](#)²⁷ (Comuniștii adversari ai lui Plahotniuc, excluși din conducerea PRCM), [Мунтян: Я горд, что именно в ПКРМ таких людей, как Ткачук и Петренко, большинство \(AUDIO\)](#)²⁸ („Muntean:

²¹ <http://trm.md/ro/mesager/mesager-din-6-iunie-2014/> - minutul 09:02

²² <http://trm.md/ro/mesager/mesager-din-9-iulie-2014/> - minutul 11:01

²³ <http://omg.md/ru/116449/>

²⁴ <http://omg.md/ru/116453/>

²⁵ <http://omg.md/ru/116450/>

²⁶ <http://omg.md/ru/116451/>

²⁷ <http://omg.md/ru/116458/>

²⁸ <http://omg.md/ru/116459/>

Sunt mândru că anume în PCRМ oameni asemeni lui Tkaciuk și Petrenco sunt majoritatea (AUDIO)” din 7 iunie 2014. Singura știre publicată de Omg.md de la conferința de presă a lui Grigore Petrenco²⁹ de la 9 iulie a fost dezechilibrată prin prezentarea acuzațiilor lui Petrenco la adresa lui Voronin și Plahotniuc, fără a le oferi acestora dreptul la replică.

În concluzie se poate afirma că Agenția de știri online **Omega** a manipulat prin exacerbarea faptelor, tirajarea unor informații dezechilibrate și filtrarea informației pentru a prezenta în lumină pozitivă acțiunile lui Tkaciuk și a transfera vina de tensiunile din cadrul PCRМ pe Vladimir Plahotniuc.

În perioada 2-8 iunie 2014, postul de televiziune **Prime TV** a publicat două știri care s-au referit la subiectul tensiunilor din PCRМ: una despre conferința de presă a lui Mark Tkaciuk și a doua - despre excluderea unor reprezentanți din organele de conducere ale PCRМ. Între 7 și 13 iulie, Prime a reflectat conferința de presă a lui Petrenco în două știri și o emisiune. În teaserul unei știri, difuzate la 6 iunie, cu titlul [Mărul discordiei în PRCM](#)³⁰, se spune că Mark Tkaciuk a ieșit cu **critici dure** la adresa lui Vladimir Voronin. În textul știrii însă se vorbește despre **critici voalate** la adresa președintelui PCRМ. Știrea nu relevă nimic despre acuzațiile lui Tkaciuk la adresa lui Vladimir Plahotniuc, potrivit cărora acesta ar încerca să dezbinе PCRМ-ul și să-l distrugă. Materialul este dezechilibrat, fiind citată o singură parte din conflict, fără a include și reacția liderului PCRМ, căruia îi sunt aduse acuzații. Lipsesc experții independenți, analiștii politici care ar fi putut ajuta consumatorii de media să înțeleagă mai bine ce se întâmplă în interiorul PCRМ. [Ruptură în Partidul Comunistilor](#)³¹, a titrat Prime TV în buletinul „Primele știri” de la 9 iulie, informând despre conferința de presă a lui Grigore Petrenco, care l-a acuzat pe liderul PCRМ de trădare și a spus că partidul trebuie să-și aleagă un alt lider la un congres extraordinar al PCRМ. Totodată, deputatul a spus că este gata să-și înainteze propria candidatură pentru președinția formațiunii. În știre nu au fost incluse acuzațiile că Voronin ar fi vândut partidul lui Vladimir Plahotniuc. La emisiunea „Replica” din 13 iulie³², dedicată integral disensiunilor din PCRМ, nu au fost prezenți reprezentanți ai PCRМ sau ai grupului Tkaciuk-Petrenco-Muntean, subiectul fiind discutat de doi politologi și un fost consilier al președintelui Voronin.

Analizând modalitatea de reflectare a acestui subiect, se poate conchide că postul de televiziune Prime TV a manipulat prin filtrarea și selectarea informației, publicul fiind privat de o parte din informația relevantă.

Postul de televiziune **Publika TV** a avut în perioada de referință mai multe materiale și emisiuni cu referire la disensiunile din PCRМ – șase știri și două emisiuni. Știrile difuzate în perioada 2-8 iunie 2014 au fost în mare parte manipulative, informația de la conferința de presă a lui Tkaciuk fiind filtrată astfel încât să se deplaseze accentul pe detalii mai puțin importante, lăsând în umbră principalele acuzații de corupere a partidului de către Vladimir Plahotniuc. Astfel, la 6 iunie, în știrea cu titlul [Tkaciuk recunoaște disensiunile din rândul PCRМ și vrea referendum de](#)

²⁹ <http://omg.md/index.php?newsid=3744>

³⁰ <http://www.prime.md/rom/video/other/item2078/#main> - minutul 06:21

³¹ <http://www.prime.md/rom/video/other/item2190/#main> - minutul 04:33

³² <http://www.prime.md/rom/shows/item48/>

[aderare la Uniunea Vamală](#)³³, accentul se pune pe motivul retragerii lui Tkaciuk din Parlament (*principala sa nemulțumire ține de declarațiile liderilor formațiunii legate de vectorul de dezvoltare a Moldovei*) și pe declarația lui Tkaciuk despre faptul că PCRM va organiza un referendum legal privind aderarea la Uniunea Vamală. Informația de background face trimitere la ce a scris anterior Hotnews.md și anume - că Mark Tkaciuk urma să preia conducerea organizației Antifa, care ar primi bani de la câteva companii din Rusia și de la „raiderul numărul 1 al Moldovei, Veaceslav Platon”.

Subiectul a fost dezbătut și la emisiunea „Fabrika” din 6 iunie³⁴, cu accentul pe Mark Tkaciuk și grupul din jurul lui: de la locul și rolul în PCRM până la mesajul, acțiunile acestuia pentru moment și pentru viitor. Din discursul invitațiilor în studio se evidențiază două mesaje: unul contra lui Mark Tkaciuk, care, deși numit *creierul partidului*, ar fi un personaj controversat, radicalist, periculos, și a doua - pro Voronin, care apare în lumină bună în comparație cu colegul de partid. Declarațiile privind intenția de oligarhizare a PCRM de către Vlad Plahotniuc au rămas în umbră.

La 6 iunie, Publika TV a publicat o știre de la conferința de presă a liderului Partidului Comunist Reformat, Ruslan Popa, potrivit căruia Mark Tkaciuk ar fi preluat, printr-un atac de tip raider, conducerea PCRM, fiind susținut de către un grup de deputați. Titlul [PCRM a fost preluat prin atac raider de Mark Tkaciuk](#)³⁵ este manipulator și poate induce în eroare cititorul, deoarece lasă impresia unui fapt împlinit. A doua zi Publika TV a publicat materialul [Portretele și activitatea celor mai vrednici membri ai PCRM - Mark Tkaciuk, Grigore Petrenco și Iurie Muntean](#)³⁶. Aceasta nu este o știre, ci o prezentare tendențioasă a celor trei membri ai PCRM, în raport cu care este utilizat adjectivul „vrednici” cu sens peiorativ, or din textul ce urmează se vede intenția de a-i prezenta pe cei trei în lumină negativă. De asemenea, în material s-a recurs la efecte video-audio prin suprapunerea imaginilor despre cearta și bătaia din parlament cu muzică militantă și imagini ale unor experți în arte marțiale, fiind o compilație de informații din CV-urile persoanelor vizate și a imaginilor din arhivă. La descrierea activității lui Iurie Muntean au fost folosite efecte audio-video: fundal muzical și secvențe dintr-un film de acțiune, alternând cu imagini privind încăierările din Parlament, burtiera enunțând: „*Cine este Iurie Muntean*”. La prezentarea lui Petrenco, de asemenea sunt utilizate imagini de arhivă cu scandaluri din Parlament, burtiera enunțând: „*Petrenco, buclucașul din PCRM*”.

Conferința de presă a lui Grigore Petrenco a fost reflectată în trei știri și o emisiune. Acuzațiile la adresa vicepreședintelui PD, Vladimir Plahotniuc, se regăsesc într-o singură știre, în celelalte două știri și, respectiv, în emisiunea Fabrica, nu se pune accentul pe aceste acuzații esențiale. În concluzie, se poate afirma că postul de televiziune Publika TV a manipulat informația prin filtrare, fiind selectată informația care nu l-ar pune în lumină negativă pe Vladimir Plahotniuc. Totodată, informațiile selectate au urmărit să pună în lumină negativă gruparea Tkaciuk și în lumină neutră – tabăra pro-Voronin.

---

³³ http://www.publika.md/tkaciuk-recunoaste-disensiunile-din-randul-pcrm-si-vrea-referendum-de-aderare-la-uniunea-vamala_1959761.html

³⁴ http://www.publika.md/emisiuni/fabrika_411.html#editia3058991

³⁵ http://www.publika.md/pcrm-a-fost-preluat-prin-atac-raider-de-mark-tkaciuk_1960301.html

³⁶ http://www.publika.md/portretele-si-activitatea-celor-mai-vrednici-membri-ai-pcrm---mark-tkaciuk--grigore-petrenco-si-iurie-muntean_1960511.html

Versiunea online a publicației **Timpul** a avut patru materiale la tema monitorizată, toate preluate din alte surse. De remarcat că de la conferința de presă a lui Mark Tkaciuk din 6 iunie 2014 a fost publicată doar o știre scurtă, preluată de pe Hotnews.md, în care se pune accentul pe necesitatea organizării unui referendum cu privire la aderarea Moldovei la Uniunea Vamală³⁷. Totodată, ziarul nu a preluat de pe același portal Hotnews.md și materialul în care erau formulate pe scurt principalele teze expuse de Mark Tkaciuk la conferința de presă, între care și acuzațiile că rebelii din interior ar fi adepții lui Vladimir Plahotniuc. La 9 iunie, Timpul publică materialul intitulat [În lupta dintre Voronin și Tkaciuk sunt implicate sume mari de bani](#)³⁸. Deși este inserat la rubrica „Ultima oră”, aceasta nu este o știre, ci un articol de opinie, fără semnătură, preluat de pe site-ul Abcnews.md. Autorul anonim face trimitere la surse anonime și relevă despre presupuse scenarii de preluare a PCRМ de către Mark Tkaciuk, fără a veni însă cu probe. Sunt date nume de oameni de afaceri, inclusiv Veaceslav Platon, numele căruia a figurat și în presupusa tentativă de corupere a deputaților.

În concluzie, se poate afirma că **Timpul** a manipulat informația, filtrând conținutul declarațiilor astfel încât să nu-l pună în lumină negativă pe Vladimir Plahotniuc, dar și încercând să transfere accentul de pe acuzațiile la adresa lui Plahotniuc pe alte nume - Veaceslav Platon.

Subiectul 3: Refuzul Ministerului Justiției de a înregistra modificările la statutul Partidului Popular Republican (9-18 iunie 2014)

Context

La 10 iunie 2014, președintele ales al Partidului Popular Republican (PPR), Renato Usatîi, a anunțat că Ministerul Justiției (MJ) a refuzat să opereze modificări la statutul PPR. Usatîi a depus în luna mai o cerere la Ministerul Justiției prin care a solicitat redenumirea formațiunii în „Partidul Nostru”, denumire pe care a promovat-o pe parcursul ultimelor luni. Ministerul Justiției a motivat refuzul prin faptul că „nu a fost respectată procedura de convocare a Congresului”. În scrisoarea semnată de ministrul Oleg Efrim se face trimitere la statutul Partidului Popular Republican, potrivit căruia, „decizia de convocare a congresului este adoptată de Consiliul Republican cel târziu cu două luni până la data deschiderii lucrărilor lui”. Decizia de convocare a congresului a fost luată de PPR la 16 februarie 2014, iar întrunirea a avut loc la 13 aprilie 2014, cu trei zile mai devreme decât ar fi trebuit. Pe lângă schimbarea denumirii, în cadrul congresului a fost schimbat președintele formațiunii - Usatîi i-a luat locul lui Andronic - și au fost operate modificări la statut și program. La 16 iunie, două angajate ale Ministerului Justiției au ieșit într-o conferință de presă comună cu Renato Usatîi, anunțând că au fost supuse presiunilor de ministrul Efrim să nu înregistreze “Partidul Nostru”.

Subiectul vizat nu a prezentat interes pentru toate instituțiile mass-media monitorizate, multe din ele trecând cu vederea anunțul făcut de Usatîi cu privire la refuz. Unele media au revenit la subiect după conferința de presă comună cu cele două funcționare.

³⁷ <http://www.timpul.md/articol/tkaciuk-vrea-referendum-pentru-aderarea-la-uniunea-vamala-60001.html>

³⁸ <http://www.timpul.md/articol/in-lupta-dintre-voronin-i-tkaciuk-sunt-implicate-sume-mari-de-bani-60058.html>

Versiunea online a publicației *Komsomolskaya Pravda v Moldova* a informat la 16 iunie 2014 despre conferința de presă a lui Renato Usatîi și a celor două foste funcționare de la MJ. Intitulat [Министра юстиции Молдовы обвиняют в нарушении закона из-за отказа регистрировать «Нашу партию»](#)³⁹ („Ministrul Justiției este acuzat de încălcarea legii prin refuzul de a înregistra „Partidul Nostru”), materialul prezintă cu lux de amănunte acuzațiile la adresa MJ, fără a insera replica acestuia. Știrea este completată cu video integral de la conferință și cu o notă în facsimil care ar trebui să confirme refuzul ministrului.

Omg.md a reflectat pe larg subiectul, în principal din perspectiva „abuzului de putere” al ministrului Justiției care, potrivit site-ului, ar fi acționat la comandă atunci când a refuzat să înregistreze modificările la statutul PPR. Majoritatea știrilor au fost dezechilibrate, citând o singură sursă în conflict. Pe lângă acuzațiile la adresa MJ și a lui Efrim, au fost prezentate opinii ale unor experți care susțin cauza lui R. Usatîi. Drept exemple de știri neechilibrate pot servi: știrea din 10 iunie 2014, produsă pe baza informațiilor difuzate în rețelele de socializare de către însuși R. Usatîi⁴⁰ care anunță că deține informații potrivit cărora înregistrarea partidului său va fi refuzată din diverse motive. Deși sunt aduse acuzații la adresa ministrului Justiției, reporterul nu a prezentat și replica lui Oleg Efrim sau a altui reprezentant al ministerului. Tot la 10 iunie, într-o altă știre, *Omg.md* informează despre conferința de presă a lui Usatîi - [Министр Ефрим нарушил закон, «выдумав зацепки» для отказа в регистрации изменений в Уставе «Нашей партии» - Усатый](#)⁴¹ („Ministrul Efrim a încălcat legea „inventând motive” pentru a refuza înregistrarea modificărilor în statutul „Partidului Nostru” – Usatîi”). Autorul prezintă doar informații ce susțin partea care aduce învinuiri, lipsind replica părții acuzate. O altă știre din 10 iunie se intitulează [Усатый пообещал всей стране рассказать, «кто такой Ефрим и кто такой Филат»](#)⁴² („Usatîi a promis să povestească țării întregi „cine este Efrim și cine este Filat”). În această știre sunt aduse învinuiri la adresa lui Oleg Efrim și a liderului PLDM, Vlad Filat, și din nou știrea se bazează doar pe o singură sursă de informare. Știri dezechilibrate la această temă au mai fost publicate pe 16 iunie⁴³, 17 iunie⁴⁴ și 18 iunie⁴⁵. Știrea din 17 iunie, intitulată [Центр по борьбе с коррупцией не считает нужным реагировать на тяжкие обвинения в адрес министра юстиции](#)⁴⁶ („Centrul anticorupție nu consideră necesar să reacționeze la învinuirile grave la adresa ministrului Justiției”), este tendențioasă, autorul nu separă faptele de opinii și apare pe rol de expert atunci când include informații-opinii fără a face trimitere la experți.

La 16 iunie 2014 versiunea online a publicației *Timpul* a publicat materialul [Milioanele pentru reformarea justiției s-au dus pe apa sâmbetei. Oleg Efrim a dat indicații ilegale pentru a "lupta"](#)

³⁹ <http://www.kp.md/daily/26243.5/3124951/>

⁴⁰ <http://omg.md/ru/116470/>

⁴¹ <http://omg.md/ru/116473/>

⁴² <http://omg.md/ru/116475/>

⁴³ <http://omg.md/ru/116522/>

⁴⁴ <http://omg.md/ru/116529/>

⁴⁵ <http://omg.md/ru/116535/>

⁴⁶ <http://omg.md/ru/116533/>

[cu oponentii politici](#)⁴⁷. Ca sursă a materialului este indicat portalul Moldova24.info (fără link direct), însă știrea nu este preluată integral, Timpul.md venind cu propriul titlu, lead și imagine. Este un material manipulator și tendențios, lucru vizibil chiar din titlu care conține afirmații neatribuite vreunei surse și prezintă faptele ca pe ceva împlinit, chiar dacă din textul știrii aflăm că e vorba doar de acuzații la adresa lui Efrim în contextul neînregistrării “Partidului Nostru”, nu și a gestionării proaste a fondurilor alocate pentru reformarea acestui sector. Știrea este însoțită de o fotografie în care liderul PLDM Vlad Filat arată cu mâna spre Oleg Efrim, primul stând în picioare, al doilea pe scaun, creând impresia de supunere.

La 17 iunie Timpul.md a publicat materialul [Ministerul Justiției ia decizii la comanda politică, iar Oleg Efrim e corupt, susțin experții](#)⁴⁸, care nu este semnat de vreun autor, fiind indicată sursa - Timpul.md. Acest material a fost realizat pe baza declarațiilor făcute de mai mulți experți în cadrul emisiunii „Politica” de la postul de televiziune TV7. Din emisiune au fost selectate pasaje/opinii care vin să susțină cele două funcționare de la MJ care l-au acuzat pe Oleg Efrim de hărțuire și presiune. Titlul este unul exagerat și manipulator, deoarece nici unul din experții a căror opinie este inserată în această știre nu afirmă că „*Ministerul Justiției ia decizii la comanda politică, iar Oleg Efrim e corupt*”, după cum e menționat în titlu. Aceste afirmații se conțin într-un pasaj care poate fi atribuit lui Renato Usatîi, care însă nu e citat direct, lipsind ghilimelele. Materialul nu prezintă opinia lui Efrim la aceste acuzații, autorul limitându-se la prezentarea unei fraze din comunicatul de presă al Ministerului Justiției cu referire la lipsa de integritate a celor două persoane care au demisionat.

Accent TV, Jurnal.md și **Jurnal TV** nu au avut materiale la acest subiect în perioada de monitorizare.

Subiectul 4: *Semnarea acordului de asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană (23 – 29 iunie 2014)*

Context

La 27 iunie 2014, Republica Moldova, alături de Georgia și Ucraina, a semnat la Bruxelles Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană. A doua zi, într-o ședință specială, Guvernul a adoptat proiectul de lege cu privire la ratificarea acordului pe care l-a transmis președintelui țării, urmând ca acordul să fie ratificat de către Parlamentul RM, dar și de către parlamentele statelor-membre ale UE. Majoritatea statelor din Occident au felicitat țările-semnatore, în timp ce Rusia a lansat critici dure, inclusiv prin mass-media, la adresa celor trei state. Liderul PCRM Vladimir Voronin a organizat la 27 iunie un briefing la care a explicat de ce comuniștii nu susțin semnarea acordului. În ziua semnării, Partidul Socialiștilor a organizat la Bruxelles o acțiune de protest, iar la Comrat a fost organizat un miting anti-UE.

---

⁴⁷ <http://www.timpul.md/articol/milioanele-pentru-reformarea-justitiei-s-au-dus-pe-apa-sambetei--oleg-efrim-a-dat-indicaii-ilegale-pentru-a-lupta-cu-oponenii-politici-60344.html>

⁴⁸ <http://www.timpul.md/articol/ministerul-justitiei-ia-decizii-la-comanda-politica-iar-oleg-efrim-e-corupt-sustin-expertii-60365.html>

Mass-media a reflectat cu lux de amănunte evenimentul, perspectiva abordării fiind diferită, în funcție de simpatiile sau antipatiile față de procesul de integrare europeană. Astfel, posturile de televiziune **Moldova 1, Jurnal TV, Prime, Pro TV, Publika, TV7**, publicațiile **Jurnal.md, Timpul, Ziarul Național** au reflectat pe larg acest eveniment. Unele redacții au trimis reporteri la Bruxelles, au inserat opinii pro-europene, mesaje de felicitare și de încurajare. Mesajele transmise de aceste instituții mass-media au fost: „*Europa ne susține*”, „*Trebuie demontate miturile despre UE*”, „*Europenii ne susțin, dar trebuie implementate reformele*”. Însă puține din ele au lăsat loc în știri și celor care nu susțin integrarea europeană (excepție făcând Moldova 1, Pro TV, TV7, Publika TV). Și protestul de la Comrat a rămas în afara agendei acestor media. De multe ori, știrile au fost unilaterale, prezentând subiectul dintr-o singură perspectivă (cu excepția Pro TV). A fost evidentă lipsa opiniilor experților independenți, politologilor (cu excepția Moldova 1, Jurnal TV, Pro TV).

În contrast, alte instituții mass-media, susținătoare ale Uniunii vamaie (**Omg.md, Accent TV**), au difuzat mesaje anti-europene, încercând să prezinte semnarea acordului ca pe un rău. Acestea au prezentat preponderant opinii ale celor care nu susțin aderarea la UE, au dat reacții din partea Rusiei, au reflectat protestul de la Comrat.

Versiunea online a publicației **Komsomolskaya Pravda v Moldove** a avut o serie de știri care au abordat subiectul unilateral, din perspectiva unei singure părți (pro sau anti-UE), dar știrile au fost variate, prezentând diverse opinii – pro-guvernamentale și pro-europene, ale opoziției, ale reprezentanților Rusiei.

Postul de televiziunea **Accent TV** a difuzat în perioada de referință șapte știri și cinci emisiuni care au abordat acest subiect. Cu mici excepții, știrile au fost dezechilibrate, abordând realitatea dintr-un singur punct de vedere, iar unele din ele nu au separat faptele de opinie, autorul lansând acuzații la adresa autorităților din nume propriu (vezi, de exemplu, știrea din 26 iunie 2014, intitulată [ОБЩЕСТВО ЗАКИПАЕТ](#)⁴⁹ („Societatea fierbe”).

În cadrul emisiunii „1+1” din 23 iunie 2014⁵⁰, invitatul din studio a utilizat etichete de genul „clovn” pentru Vlad Filat, „agramat” pentru Iurie Leancă și „curvă cu două fețe” pentru Oleg Efrim, afirmând totodată că Iurie Leancă și alți funcționari „ieftini” au fost cumpărați de Vladimir Plahotniuc, iar moderatoarea nu a intervenit pentru a stopa tirada defăimătoare și a readuce discuția în albia decenței. Ba mai mult, în continuare moderatoarea, alături de invitat, și-a exprimat părerea că cei de la conducere au „spălat” 600 mln euro pe care i-a acordat UE Republicii Moldova, fără a veni cu probe relevante în acest sens. Astfel, moderatoarea de la Accent TV s-a abătut de la principiile deontologice privind echidistanța, principiu pe care ar trebui să-l respecte un moderator al unei emisiuni televizate.

În emisiunea „În direct” din 23 iunie⁵¹, moderatorul și invitatul discută subiectul semnării Acordului de asociere din perspectiva dispariției RM ca stat de pe hartă și ca națiune în cazul semnării și ratificării acestuia. Invitatul în studio recurge la astfel de etichete ca „lepădătură națională”, „trădător național”, „râsuri”, „bâdlă” etc. atunci când se referă la reprezentanții autorităților, iar moderatorul asistă pasiv, fără a interveni. La emisiunea „În direct” din 25

⁴⁹ <http://a-tv.md/index.php?newsid=2454>

⁵⁰ <http://a-tv.md/index.php?newsid=2436>

⁵¹ <http://a-tv.md/index.php?newsid=2437>

iunie⁵², moderatorul își expune punctul de vedere alături de invitat, promovează comuniștii și ideea aderării la Uniunea vamală, pledând împotriva UE. Acesta adoptă deseori un ton persiflator față de protagoniștii despre care discută cu invitații și combate argumentele invitaților care nu susțin părerea sa. Acest lucru e foarte evident și în emisiunea „În direct” din 30 iunie⁵³ la care, spre deosebire de invitații altor emisiuni care aveau opinii pro-ruse, invitatul din studio are o orientare mai pro-europeană. Moderatorul încearcă să convingă invitatul că aderarea la UE are mai multe dezavantaje. Pentru a fi mai convingător, jurnalistul îl întrerupe deseori pe invitat și își expune cu mult zel punctul de vedere.

Omg.md a urmărit îndeaproape subiectul monitorizat, pe care l-a abordat din perspectiva problemelor cu care se va confrunta Moldova după semnarea acordului. Agenția a filtrat informația, producând știri pe baza unor interviuri din care au fost selectate mesaje care, odată scoase din context, pot fi interpretate ca având încărcătură anti-EU. Drept exemplu în acest sens poate servi trimiterea pe care o face Omg.md la un interviu acordat de ministrul Agriculturii pentru **Radio Europa Liberă**. Astfel, în lead-ul știrii din 23 iunie 2014 [Аграриев ждут серьезные проблемы после подписания соглашения с Евросоюзом](#)⁵⁴ („Pe agricultori îi așteaptă probleme serioase după semnarea acordului cu Uniunea Europeană”) se spune că asta ar fi declarat Vasile Bumacov, ministrul Agriculturii, în interviul pentru Europa Liberă. Însă după audierea interviului [Vasile Bumacov: „Trebuie să înțelegem că vinul se va vinde în UE atunci când va fi cunoscut de consumator”](#)⁵⁵ devine evident că nu e vorba de vreo declarație a lui Bumacov, ci de o supoziție a reporterului. Frazele citate de Omg.md sunt scoase din context și urmează o altă logică decât cea prezentată în interviu. Or, Bumacov nu a legat în nici un fel situația de pe piață cu semnarea Acordului de asociere.

Printre alte știri cu caracter tendențios și unilateral ale Omg.md se numără: [Корман признал, что для правящей коалиции тема «евроинтеграции» важнее благосостояния граждан](#)⁵⁶ („Corman a recunoscut că pentru coaliția de guvernare tema „integrării europene” este mai importantă decât bunăstarea cetățenilor”), [В канун подписания соглашения об ассоциации Евросоюз объявил о прекращении финансирования сферы здравоохранения Молдовы](#)⁵⁷ („În ajunul semnării acordului de asociere, Uniunea Europeană a anunțat încetarea finanțării domeniului sănătății din Moldova”), [Соглашение об ассоциации с ЕС подписано в присутствии главы одного из самых коррумпированных ведомств](#)⁵⁸ („Acordul de asociere cu UE a fost semnat în prezența conducătorului uneia din cele mai corupte instituții”), [СМИ: Подписание соглашения об ассоциации с ЕС – добровольное рабство](#)⁵⁹ („Mass-media: Semnarea acordului de asociere cu UE – sclavie benevolă”), [Петков: Не могу не поздравить Плахотнюка с подписанием Соглашения об ассоциации с ЕС](#)⁶⁰ („Petcov: Nu pot să nu-l felicit pe Plahotniuc cu semnarea Acordului de asociere cu UE”).

⁵² <http://a-tv.md/index.php?newsid=2453>

⁵³ <http://a-tv.md/index.php?newsid=2476>

⁵⁴ www.omg.md/index.php?newsid=3585

⁵⁵ <http://www.europalibera.org/content/article/25431576.html>

⁵⁶ <http://omg.md/index.php?newsid=3596>

⁵⁷ <http://omg.md/index.php?newsid=3611>

⁵⁸ <http://omg.md/index.php?newsid=3628>

⁵⁹ <http://omg.md/index.php?newsid=3630>

⁶⁰ <http://omg.md/index.php?newsid=3632>

De notat că semnarea Acordului de Asociere cu EU a fost utilizată de unele instituții mass-media ca motiv informațional pentru a promova reprezentanții anumitor partide, cărora le-au fost atribuite meritele semnării acestui document. Astfel, **Prime TV**, care a publicat în total 11 știri la tema semnării Acordului, în mare parte pozitive, a dat preferință surselor din Partidului Democrat. În buletinul „Primele știri” din 23 iunie 2014 Prime TV a inclus o știre cu titlul „Diaspora în așteptarea asocierii cu UE”⁶¹, potrivit căreia un grup de moldoveni, care muncesc în Italia, a organizat, la inițiativa membrilor PDM din orașul Padova, un flash-mob pentru susținerea semnării Acordului de Asociere. Știrea este una de promovare a PDM. În buletinul din 24 iunie, în știrea „În ajun de asociere”⁶², ca sursă din partea autorităților este citat doar Valeriu Lazăr, ministrul al Economiei, reprezentant al PD.

Postul de televiziune **Publika TV** a reflectat pe larg subiectul, pe site fiind plasate 25 de subiecte la tema Acordului de Asociere, cele mai multe – în data de 27 iunie 2014. De asemenea, în perioada de monitorizare au fost realizate trei ediții ale emisiunii „Fabrika” (23, 26 și 27 iunie) și patru ediții ale emisiunii „Țara lui Dogaru” (23, 25, 26 și 27 iunie). Cele mai multe știri și emisiuni au avut ca protagoniști reprezentanți ai Partidului Democrat. În știrea [Gest curajos la Edineț. Ce a hotărât să facă un primar în ziua când Moldova a semnat Acordul de Asociere cu UE](#)⁶³ sunt prezentate imagini cu liderii PD la o adunare într-o localitate, înmânarea carnetelor de partid, sunt aduse elogii la adresa PD, primarul de la Șofrâncani, Edineț, afirmând că *“în echipa PD va putea să realizeze promisiunile făcute cetățenilor”*. În informația de background se spune că doi consilieri de la Cimișlia și primarul satului Goleni la fel au părăsit PCRM în favoarea PD. La 30 iunie, Publika TV a difuzat o știre despre modalitatea de ratificare a Acordului⁶⁴, interviurile cu reprezentanții coaliției de guvernare fiind realizate în fața sediului central al PDM. De menționat că Asociația pentru dezvoltarea culturii și protecția drepturilor de autor și conexe „APOLLO” a sesizat Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA) și organizațiile neguvernamentale de media asupra acestui fapt, indicând asupra încălcării prevederilor Codului Audiovizualului ce țin de asigurarea echidistanței radiodifuzorului față de partidele și mișcările politice. Prin Decizia nr. 105 din 25 iulie 2014⁶⁵, CCA a constatat că nu a fost încălcată legislația, fiind admisă explicația Publika TV potrivit căreia reportajul a fost făcut la sediul PDM pe motiv că acolo a avut loc ședința Consiliului de Coordonare al Coaliției pro-europene.

Postul de televiziune **TV7** a reflectat pe larg subiectul, difuzând în perioada de referință 17 știri și 4 emisiuni care au abordat Acordul de Asociere direct sau tangențial. În unele cazuri, știrile nu au făcut trimitere la surse, lăsând impresia că sunt constatări de-ale reporterilor (vezi, de exemplu, știrile [Republica Moldova și UE au adoptat Agenda de Asociere](#)⁶⁶, [Zi istorică pentru](#)

⁶¹ <http://www.prime.md/rom/video/other/item2190/#main> – minutul 18:23

⁶² <http://www.prime.md/rom/video/other/item2136/#main> – minutul 13:12

⁶³ http://www.publika.md/gest-curajos-la-edinet--ce-a-hotarat-sa-faca-un-primar-in-ziu-a-cand-moldova-a-semnat-acordul-de-asociere-cu-ue_1987921.html

⁶⁴ http://www.publika.md/liderii-coalitie-de-guvernare--acordul-de-asociere-cu-ue-ar-putea-fi-ratificat-prin-vot-nominal_1991651.html

⁶⁵ <http://cca.md/files/D.105%20din%2025.07.2014.pdf>

⁶⁶ <http://www.tv7.md/ro/politic/republica-moldova-si-ue-au-adoptat-agenda-de-asociere/>

[Moldova. Țara noastră a semnat Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană](#)⁶⁷, ultima știre relatând despre beneficii semnificative pentru Moldova, cum ar fi prețuri mai mici, produse mai calitative și exporturi mai mari, însă fără a fi citată vreo sursă). La 27 iunie 2014, TV7 a publicat știrea [Liberal-democrații salută semnarea Acordului de Asociere](#)⁶⁸, în care este inclus și următorul citat dintr-un comunicat PLDM: „*Partidul Liberal Democrat din Moldova a promis că va obține un Acord de Asociere cu Uniunea Europeană și dreptul de a călători fără vize în Europa. Acum, cele două promisiuni sunt îndeplinite*”. În condițiile în care nu a publicat și comunicate altor formațiuni politice la această temă, se conturează intenția postului de a atribui PLDM meritele semnării Acordului cu UE.

Subiectul 5: Demisia ministrului Economiei Valeriu Lazăr (30 iunie-6 iulie 2014)

Context

La 2 iulie 2014, ministrul Economiei Valeriu Lazăr a anunțat că și-a depus demisia. Decizia a fost luată în cadrul ședinței Biroului permanent al Partidului Democrat. Lazăr a declarat că a renunțat la funcție din motive personale și că va rămâne în spațiul public. La conferința de presă, organizată la sediul PD, au mai participat Marian Lupu, președintele PD, Andrian Candu, vicepreședintele Parlamentului, membru PD, și Victor Osipov, șeful Biroului electoral al PD. Valeriu Lazăr a infirmat speculațiile din presă potrivit cărora i s-ar fi cerut să demisioneze, în mare parte, din cauza concesiunii Aeroportului Internațional Chișinău către o companie străină și pierderii controlului statului asupra Băncii de Economii. La conferință s-a anunțat că locul lui Lazăr va fi luat de Andrian Candu, vicepreședintele Parlamentului.

Instituțiile mass-media monitorizate au abordat acest subiect din perspective diferite, în funcție de politica lor editorială. O parte din mass-media, cum ar fi **Pro TV, TV 7, Timpul, Ziarul Național**, au publicat știri despre demisie și numire, fără detalii privind motivele demisiei declarate de Lazăr, speculațiile din presă ca aceasta ar fi fost silit să demisioneze sau precizările făcute de Lazăr în conferința de presă cu privire la acuzațiile ce țineau de concesiunea Aeroportului și problemele de la Banca de Economii. O altă parte din mass-media au oferit mai mult spațiu subiectului dat, pe care l-au tratat în știri și emisiuni, în unele cazuri materialele au fost tendențioase și manipulative.

Postul de televiziune **Accent TV** a reflectat subiectul într-o știre și două emisiuni. Știrea din 3 iulie 2014 cu titlul [РОКИРОВКА В ПРАВИТЕЛЬСТВЕ](#)⁶⁹ („Rocadă în Guvern”), include mai mult declarații, lui Valeriu Lazăr fiindu-i oferită posibilitatea să infirme acuzațiile cu privire la cele incriminate de presă. Acesta însă nu doar infirmă, ci și aduce acuzații la adresa PLDM, afirmând că Ministerul Economiei nu a avut tangență cu Banca de Economii, or Ministerul Finanțelor (controlat de PLDM) e responsabil de activitatea BEM. Accent TV nu a depus nici un efort pentru a oferi dreptul la replică reprezentanților PLDM. Subiectul a fost discutat și în cadrul

⁶⁷ <http://tv7.md/ro/politic/zi-istorica-pentru-moldova-ara-noastra-a-semnat-acordul-de-asociere-cu-uniunea-europeana/>

⁶⁸ <http://tv7.md/ro/politic/liberal-democra-ii-saluta-semnarea-acordului-de-asociere-cu-uniunea-europeana/>

⁶⁹ <http://a-tv.md/index.php?newsid=2493>

emisiunilor din 3 iulie „În direct”⁷⁰ și „1+1”⁷¹. În ambele emisiuni moderatorii și-au dat cu părerea alături de invitați, exprimând opinii similare.

Jurnal TV a avut două știri care au reflectat subiectul fără abateri de la regulile deontologice și profesionale. Totuși, în informația de background care a însoțit știrile s-a pus accentul pe faptul că de-a lungul anilor numele lui Lazăr a fost legat de mai multe decizii dubioase luate de Executiv, inclusiv cele ce vizau Banca de Economii, fără a face trimitere la declarațiile lui Lazăr de la conferința de presă, potrivit cărora gestionarea BEM ține de competența Ministerului Finanțelor, nu a Ministerului Economiei.

Omg.md a publicat patru știri prin care acreditează ideea vinovăției lui Valeriu Lazăr în ceea ce privește concesionarea aeroportului Chișinău către o companie străină și pierderea controlului statului asupra Băncii de Economii. La 2 iulie 2014, Omg.md publică o știre în baza informației difuzate de Agenția Infotag, cu titlul [Правящая коалиция назначила Лазэра виновным в хищениях госсобственности](#)⁷² („Coaliția de guvernare l-a numit pe Lazăr vinovat de delapidarea proprietății de stat”). Titlul este tendențios, exagerează faptele și nu reflectă informația din text. Deși la adresa lui Lazăr se aduc acuzații concrete de către surse anonime, Omg.md nu a încercat să afle opinia celui vizat, tirajând informații din surse anonime.

O altă știre tendențioasă și manipulatorie este cea intitulată [Андриан Канду привнесет в правительство опыт фальсификации официальных документов \(DOC\)](#)⁷³ din 3 iulie („Andrian Candu va aduce la guvern experiența falsificării documentelor oficiale”). Autorul nu separă faptele de opinie și apare pre rol de expert, lansând supoziții proprii cu referire la protagonist. Totodată, titlul acuzator, formulat de autor, poate fi catalogat drept defăimător, or, în material nu sunt prezentate probe că Andrian Candu ar fi falsificat documente oficiale. Știrea este dezechilibrată, conținând doar informații formulate de autor.

Postul de televiziune **Publika TV** a avut patru știri și o emisiune „Fabrika” la acest subiect. Știrile au informat despre decizia lui Lazăr de a-și da demisia, aprecierile la adresa acestuia din partea premierului Iurie Leancă la ședința guvernului, investirea în funcție a lui Andrian Candu. În cadrul emisiunii „Fabrika” din 3 iulie 2014⁷⁴ au fost invitați Valeriu Lazăr și Andrian Candu. Prin faptul că la emisiune nu fost invitați și experți independenți, politologi care ar fi venit cu o altă perspectivă decât cea a celor doi exponenți ai PD, se creează impresia că a fost o emisiune cu tentă de promovare a PD. S-a vorbit despre primele lucruri pe care le va face noul ministru, iar întrebările nu au fost incisive, lăsând impresia că vor sa-i pună în lumină pozitivă și pe Valeriu Lazăr, și pe Andrian Candu.

⁷⁰ <http://a-tv.md/index.php?newsid=2500>

⁷¹ <http://a-tv.md/index.php?newsid=2499>

⁷² <http://omg.md/index.php?newsid=3661>

⁷³ <http://omg.md/index.php?newsid=3679>

⁷⁴ http://www.publika.md/emisiuni/fabrika_411.html#editia3114491

Subiectul 6: Rezultatele bacalaureatului (30 iunie – 6 iulie 2014)

Context

La 30 iunie 2014, ministră Educației Maia Sandu a făcut publice rezultatele examenelor de bacalaureat din acest an. Potrivit acestora, rata de promovabilitate a examenelor de bacalaureat a fost de doar 44%. 22% din numărul total al celor care au mers la examene sunt absolvenți care au picat testele anul trecut și o mare parte din ei l-au picat și anul curent, au explicat reprezentanții Ministerului Educației. La 3 iulie, PCRM a venit cu o moțiune simplă de cenzură prin care a cerut demisia Maiei Sandu, pe care o consideră responsabilă de situația din domeniu, pe care o califică ca fiind „dezastruoasă”. Uniunea Tineretului Comunist a organizat un protest la care a cerut demisia Maiei Sandu.

Marea majoritate a instituțiilor mass-media monitorizate au reflectat subiectul în aceeași manieră, difuzând știri bazate pe declarațiile Maiei Sandu privind rata de promovabilitate și știri succinte despre moțiunea de cenzură (**Publika TV, Timpul, Ziarul Național, TV 7**). Unele posturi (**Pro TV, Prime TV, Jurnal TV**) au abordat subiectul și din perspectiva dimensiunii umane, prezentând istorii ale celor care au luat 10 pe linie sau au picat și a doua oară testul.

Accent TV a reflectat subiectul în două știri și tangențial într-o emisiune, din perspectiva culpabilității autorităților în legătură cu rata scăzută a promovabilității la BAC. Știrea cu titlul [САНДУ В ОТСТАВКУ!](#)⁷⁵ („Sandu – demisia!”) informează despre conferința de presă organizată de Uniunea Tineretului Comunist, care a cerut demisia imediată a Maiei Sandu, precum și eliminarea așa-numitelor reforme din sistemul de învățământ. Autorul numește aceste metode „ghestapoviste”, la fel ca și sursa, prezintă o singură parte din conflict și nu separă faptele de opinie, dându-se cu părerea referitor la închiderea școlilor.

Unghiul de abordare în știrile publicate de **Omg.md** s-a axat pe vina autorităților, în particular a ministerului de resort, pentru situația din domeniu. De regulă, știrile conțineau 1-2 alineate privind subiectul propriu-zis, urmate de 4-5 alineate – informație de context, care a fost similară în toate știrile. O parte din informația de background este inclusă fără a face trimitere la surse, iar autorul include propriile opinii cu referire la subiect (vezi, de exemplu, știrea din 30 iunie 2014 [Меньше половины лицеев выдержали экзамен на бакалавра](#)⁷⁶ („Mai puțin de jumătate din liceeni au luat examenul de bacalaureat”) sau cea din 1 iulie [Министр образования нашла новые причины для очередного закрытия школ](#)⁷⁷ („Ministra Educației a găsit noi motive pentru continuarea închiderii școlilor”). În unele cazuri au fost admise inexactități în măsură să inducă cititorul în eroare, cum ar fi știrea din 30 iunie intitulată [Три четверти выпускников опротестовали оценки экзаменов на бакалавра](#)⁷⁸ („Trei pătrimi din absolvenți au contestat notele examenelor de bacalaureat”). Deși titlul anunță cifre generale cu privire la rezultate, din text vedem că e vorba doar de municipiul Chișinău.

⁷⁵ <http://a-tv.md/index.php?newsid=2500>

⁷⁶ <http://omg.md/index.php?newsid=3641>

⁷⁷ <http://omg.md/index.php?newsid=3649>

⁷⁸ <http://omg.md/index.php?newsid=3638>

Subiectul 7: Impunerea de către Federația Rusă a embargoului la importul de fructe și conserve din Moldova (21-28 iulie 2014)

Context

La 18 iulie 2014, Serviciul federal rus de supraveghere veterinară și fitosanitară (Rosselkhozadzor) a anunțat despre impunerea restricțiilor la importul de fructe din Republica Moldova, iar la 19 iulie – despre stoparea accesului conservelor din fructe și legume. Motivul invocat a fost încălcarea normelor fitosanitare și, respectiv, încălcarea legislației în domeniul protecției drepturilor consumatorilor. Autoritățile de la Chișinău consideră că decizia de a impune aceste embargouri este generată de interese geopolitice. Guvernul a anunțat că va căuta soluții pentru a compensa o parte din pierderile suportate de agricultori. UE a declarat că va dubla cota de importuri din RM. La 23 iulie, producătorii agricoli din nordul țării au organizat acțiuni de protest, solicitând autorităților să întreprindă măsuri pentru a stopa pierderile.

Subiectul respectiv a trezit interesul tuturor media monitorizate care l-au abordat în funcție de politicile editoriale și simpatiile/antipatiile jurnaliștilor față de guvernanți. O parte din media – **Moldova 1, Prime TV, Publika TV, Ziarul Național, TV 7, Jurnal.md, Jurnal TV, KP v Moldove** au avut multe știri care au lăsat impresia că situația e ținută sub control și că în rândul agricultorilor nu e panică. Majoritatea știrilor au redat atmosfera de lucru de la guvern, relatând că autoritățile întreprind măsuri pentru depășirea situației. Publicul a fost informat că RM este susținută și de EU, SUA în eforturile sale de a depăși situația. Cu unele excepții (de exemplu, **Pro TV, Prime TV, Publika, Jurnal.md, Jurnal TV**) mass-media respective nu au inclus mai multe opinii ale agricultorilor în materialele privind soluțiile identificate de guvernanți. Nu au fost incluse nici opinii ale experților și analiștilor economici care ar fi venit cu explicații ce țin de creșterea cotei de export în UE etc.

Alte instituții mass-media (**Omega, Accent TV**) au oglindit subiectul embargoului din perspectiva ineficienței guvernării de a rezolva probleme de acest gen, transferând o parte din vină și asupra liderului socialiștilor, Igor Dodon, acuzat că ar fi sugerat Moscovei să impună aceste restricții.

Omg.md a publicat în total 16 știri, marea majoritate fiind dezechilibrate. Mesajul acestora a fost că Rusia a avertizat Moldova, cu mai mult timp în urmă, despre eventuale probleme, dar autoritățile nu au întreprins nimic pentru a le rezolva. Subiectul este abordat din perspectivă negativă, cu accentul pe impotența autorităților, lipsa de soluții, din informații fiind selectate detalii care susțin această teză. Drept exemple de filtrare a informației poate servi știrea din 24 iulie 2014 [ЕС не допустит поставок из Молдовы овощей и фруктов сверх оговоренных договором об ассоциации квот](#)⁷⁹ („UE nu va permite livrarea de fructe și legume peste cotele convenite de Acordul de asociere”). Știrea face trimitere la declarația Comisarului European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală, Dacian Cioloș. Potrivit Omega, care citează Moldnews, Cioloș ar fi declarat jurnaliștilor că UE nu va permite ca exportul de fructe din Moldova să depășească cotele negociate în Acordul de Asociere. În știre nu se menționează când, unde și în

⁷⁹ <http://omg.md/index.php?newsid=3903>

ce context a fost făcută această declarație. Or, la 23 și 24 iulie majoritatea mass-media din Moldova⁸⁰, dar și din România, au difuzat o știre pe baza unei declarații pentru presă a Comisarului care informa despre eforturile Comisiei Europene pentru a susține Moldova. *“Împreună, căutăm soluții pentru a facilita accesul pe piața europeană a unor cantități de mere, prune, struguri, folosind atât oportunitățile existente în cadrul Acordului de Liber Schimb Cuprinzător și Aprofundat (DCFTA) cât și în cadrul altor instrumente de comerț pe care le avem la dispoziție și care pot fi mobilizate rapid”*, se spune în declarația comisarului european⁸¹. În aceste condiții, apar semne de întrebare cu privire la veridicitatea știrii publicate de Omg.md. Majoritatea știrilor difuzate de Omg.md au conținut aceeași informație de background, trasă la indigo, referitoare la reacția autorităților și lipsa de soluții din partea guvernului. În multe știri, autorul dă vina pentru situația creată pe Igor Dodon, care ar fi sugerat Moscovei să introducă embargoul (exemple: [Фермеры намерены перекрыть национальные трассы](#)⁸² („Fermierii intenționează să blocheze drumurile naționale”), [Фермеры севера Молдовы выходят на очередную акцию протеста](#)⁸³ („Fermierii de la nordul Moldovei din nou protestează”).

Postul de televiziune privat **Publika TV** a reflectat extins subiectul, difuzând 20 de știri și două emisiuni la această temă. Majoritatea materialelor au fost fără abateri de la normele profesionale și deontologice. Totuși, unghiul de abordare și prezentare a anumitor actori a fost favorabil Partidului Democrat. Astfel, în știrea din 21 iulie 2014 despre compensațiile pentru agricultori⁸⁴, pe lângă declarațiile premierului Iurie Leancă și ale ministrului Vasile Bumacov (care erau justificate în acest context), se menționează că *„deputații Partidului Democrat propun și ei modalități de susținere financiară urgentă a agricultorilor”* (în imagini apar imagini cu câțiva deputați PD, între care se observă și Marian Lupu). În altă știre, difuzată la 26 iulie, [Democrații caută soluții pentru fermieri](#)⁸⁵, se relatează despre măsurile propuse de PD drept soluții pentru fermieri, discutate la forumul filialei PD din raionul Glodeni. O parte din știre se axează pe embargou, iar cealaltă – pe aderarea de noi membri la partid: *„Liderul PD a înmânat și 800 de carnete de partid noilor membri. Oamenii spun că au mari așteptări de la formațiunea la care au aderat”*. Totodată, știrea conține informații incomplete care lasă loc pentru interpretări. Astfel, fraza *„Liderul PD, Marian Lupu, susține că, până la sfârșitul lunii august, producătorii agricoli vor primi opt milioane de euro pentru a depăși efectele embargoului rusesc”* este neclară, în condițiile în care aceasta nu precizează de unde vor veni banii și cine îi va aloca – PD sau guvernul Republicii Moldova? În continuare este inclus un citat al lui Marian Lupu care ar fi trebuit să verse lumină asupra afirmației precedente: *“În timpul apropiat, la mijlocul lunii septembrie, noi vom contracta un credit avantajos de 100 de milioane de euro de la polonezi”*, însă și acest pasaj generează întrebări – cine sunt acești “noi”? Or, în condițiile în care în titlu se vorbește despre aceea că democrații caută soluții, consumatorul neavizat poate

⁸⁰ <http://www.tv7.md/ro/politic/natalia-gherman-s-a-intalnit-cu-comisarii-europeni-dacian-ciolos-si-karel-de-gucht/>

⁸¹ <http://www.agerpres.ro/externe/2014/07/23/comisarul-ciolos-cautam-noi-modalitati-de-a-sprijini-producatorii-de-fructe-si-legume-din-republica-moldova-19-52-18>

⁸² www.omg.md/index.php?newsid=3895

⁸³ <http://omg.md/index.php?newsid=3898>

⁸⁴ http://www.publika.md/suma-compensatiilor-acordate-agricultorilor-moldoveni-in-urma-embargoului-impus-de-rusia_2018571.html

⁸⁵ http://www.publika.md/pd-cauta-solutii-pentru-fermieri--ce-spune-marian-lupu_2025781.html

să-și creeze impresia că democrații sunt acei care vor contracta creditele pentru a ajuta fermierii.

Versiunea online a publicației **Ziarul Național** a publicat în perioada de referință 12 materiale, atât știri, cât și materiale de opinie, care au prezentat preponderant acțiunile la nivel național și internațional de rezolvare a crizei. În același timp, protestele fermierilor de la Otaci au rămas în afara atenției ziarului. În cinci știri, ca surse apar premierul Iurie Leancă și președintele PLDM Vlad Filat, acestea având tentă clară de promovare a Partidului Liberal-Democrat (exemple: [Vlad Filat: „Rusia nu avea temeii pentru a impune un EMBARGO produselor moldovenesti”](#)⁸⁶, [Filat: „Suntem într-o situație EXCEPTIONALĂ și avem nevoie de decizii excepționale”](#)⁸⁷, [Mesaj PUTERNIC din Parlamentul European pentru R. Moldova](#)⁸⁸).

IV. RECOMANDĂRI GENERALE

Pornind de la importanța asigurării dreptului constituțional al cetățeanului la informație și de la obligația legală și deontologică a instituțiilor mass-media de a informa corect și obiectiv opinia publică despre subiectele de interes public, mass-media ar trebui:

- să țină cont în primul rând de importanța și gradul de interes public, și nu de preferințele și agenda patronilor instituțiilor de presă;
- să reflecte corect, imparțial și echidistant problemele abordate, în special când e vorba de subiecte controversate;
- să prezinte obiectiv toate părțile implicate în controverse, respectând principiul de informare din mai multe surse, inclusiv de alternativă;
- să țină cont de convingerile politice ale diferitelor categorii ale populației, asigurând echilibrul și pluralismul socio-politic, dar și libertatea de exprimare;
- să reflecte veridic și echidistant evenimentele fără a deforma sensul realității prin montaj și comentarii.

Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA), în calitate de garant al interesului public și de autoritate de reglementare în domeniul audiovizualului, ar trebui:

- să se autosesizeze și să ia măsuri față de radiodifuzorii care încalcă constant dreptul locuitorilor Republicii Moldova la informare completă, obiectivă și veridică, dreptul la libera exprimare a opiniilor și dreptul la libera comunicare a informațiilor prin intermediul mijloacelor de radiodifuziune și televiziune.

---

⁸⁶ <http://ziarulnational.md/vlad-filat-nu-exista-temei-pentru-a-impune-un-embargou-produselor-moldovenesti>

⁸⁷ <http://ziarulnational.md/filat-suntem-intr-o-situatie-exceptionala-si-avem-nevoie-de-decizii-exceptionale/>

⁸⁸ <http://ziarulnational.md/mesaj-puternic-din-parlamentul-european-pentru-r-moldova/>